

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

FACULTAT DE CIÈNCIES JURÍDIQUES
Ensenyament de Dret

DRET CIVIL III

SEGON CURS

Segon Quadrimestre
CURS 2001-2002

Assignatura Troncal
Crèdits Totals: 7,5

PROFESSORS:

Dr. Pedro del Pozo Carrascosa (Teoria)
Sra. Mª Eugenia Bodas Daga (Teoria)
Dr. Sergio Nasarre Aznar (Practica)
Sra. Meritxell Escudé Bru (Pràctica)
Sra. Florinda Lorenzo Bonillo (Pràctica)

DRET CIVIL III

PROGRAMA DE L'ASSIGNATURA

ENSENYAMENT DE DRET

CRÈDITS: 7,5 (4,5 teòrics i 3 pràctics)

Segon quadrimestre

ASSIGNATURA TRONCAL

Nombre de temes: 19

ÀREA DE DRET CIVIL

PROFESSORS:

Dr. Pedro del Pozo Carrascosa (Teoria)

Sra. Mª Eugenia Bodas Daga (Teoria)

Dr. Sergio Nasarre Aznar (Pràctica)

Sra. Meritxell Escudé Bru (Pràctica)

Sra. Florinda Lorenzo Bonillo (Pràctica)

EL DRET REAL EN GENERAL

Lliçó 1: El dret real.

1. El seu concepte. La relació dret - cosa.
 - 1.1. Les formes de titularitat del dret.
 - 1.1.1. Titularitat exclusiva.
 - 1.1.2. Titularitat comuna: les seves modalitats.
 - 1.2. L'objecte: corporalitat i incorporatitat.
 - 1.3. El contingut.
 - 1.3.1. Contingut possessor i no possessor.
 - 1.3.2. El contingut obligacional del dret real.
2. L'oposabilitat a tercers.
3. Classificació dels drets reals.

LA POSSESSIÓ

Lliçó 2: La possessió.

1. La presentació legal de la possessió.
 - 1.1. Examen de les "espècies" de possessió.
 - 1.2. Configuració jurídica. Els tres punts de vista sobre la possessió.
 - 1.2.1. El contingut de la possessió. La "representació" en la possessió.
 - 1.2.2. L'objecte de la possessió: les coses i els drets.
 - 1.2.3. El "concepte possessor".
 - 1.2.3.1. Presentació.
 - 1.2.3.1.1. La seva titularitat: anàlisi de l'art. 445 CC.
 - 1.2.3.2. La seva fixació: la inversió del "concepte possessor".
2. L'adquisició, la conservació i la pèrdua de la possessió.
 - 2.1. L'adquisició de la possessió.
 - 2.1.1. La capacitat de l'adquirent.
 - 2.1.2. Les modalitats adquisitives. Especial consideració de la violència.
 - 2.2. La conservació de la possessió. Els actes tolerats i els actes clandestins.
 - 2.3. La pèrdua de la possessió.

- 2.3.1. Les seves diferents modalitats.
- 2.3.2. La recuperació de la possessió.

3. Els efectes jurídics de la possessió.
 - 3.1. L'efecte intrínsec referit a la possessió. La consideració de la possessió com a dret.
 - 3.1.1. La possessió incorporal.
 - 3.1.2. La possessió "civilíssima".
 - 3.2. Els efectes extrínsecs. La relació entre possessió i títol.
 - 3.2.1. Les presumpcions possessòries (art. 448 CC).
 - 3.2.2. El "títol per equivalència" (art. 464, 1 CC).
 - 3.3. La protecció de la possessió.
 - 3.3.1. Els interdictes possessoris: els interdictes de retenir i de recobrar la possessió.
 - 3.3.2. Referència als interdictes no possessoris.
 - 3.3.3. L'acció de desnonament.

4. La liquidació de la situació possessòria "indeguda".
 - 4.1. El concepte de possessió "indeguda". La seva extinció.
 - 4.2. L'àmbit de la liquidació possessòria: els fruits, les despeses, els deterioraments o pèrdues.
 - 4.2.1. La bona fe possessòria. El seu règim jurídic.
 - 4.2.2. La mala fe possessòria. El seu règim jurídic.

L'ADQUISICIÓ I L'EXTINCIÓ DELS DRETS REALS

Lliçó 3: El títol adquisitiu.

1. El seu concepte.
2. L'enumeració legal: l'art. 609 CC.
3. Consideració especial de l'adquisició contractual.
 - 3.1. L'adquisició dels drets reals possessoris: la teoria del títol i del mode.
 - 3.2. Els drets reals no possessoris: el principi de consensualitat.

Lliçó 4: La tradició.

1. El seu concepte

2. Les seves modalitats.
3. La "justa causa" de la tradició (art. 1901 CC). Les seves classes.
4. Els requisits personals de l'eficàcia real de la tradició (art. 1160 CC).

Lliçó 5: La donació.

1. Presentació. La naturalesa jurídica de la donació.
2. Els tres aspectes de la donació; el negoci dispositiu, la causa gratuïta i el títol lucratiu.
3. El negoci dispositiu.
 - 3.1. L'estructura unilateral.
 - 3.1.1. L'acceptació com a requisit d'irrevocabilitat.
 - 3.1.2. La forma.
 - 3.2. La naturalesa dispositiva del negoci.
 - 3.2.1. La capacitat del donant.
 - 3.2.2. El donatari. La donació única i la conjunta.
 - 3.2.3. L'extensió de l'objecte: béns presents i béns futurs.
4. La causa gratuïta.
 - 4.1. Les seves modalitats i la llibertat de configuració negocial.
 - 4.1.1. La donació pura.
 - 4.1.2. La donació remuneratòria.
 - 4.1.3. La donació "ob causam".
 - 4.1.4. La donació modal.
 - 4.1.5. La donació indirecta.
 - 4.2. Les limitacions a l'efecte dispositiu.
 - 4.2.1. La reversió
 - 4.2.2. La reserva de la facultat de disposar.
 - 4.3. La regulació legal derivada de la causa gratuïta.
 - 4.3.1. L'exclusió del sanejament.
 - 4.3.2. La inoficiositat.
 - 4.3.3. La revocabilitat.
 - 4.3.4. La responsabilitat pels deutes del donant.
5. El títol lucratiu.
 - 5.1. L'objecte. La donació universal i la donació particular.
 - 5.2. L'eficàcia.
 - 5.2.1. Els requisits d'eficàcia.
 - 5.2.1.1. La no necessitat de tradició.
 - 5.2.1.2. La necessitat d'acceptació. La legitimació i la capacitat per a acceptar.

5.2.2. El moment de l'eficàcia: donació "inter vivos" i "mortis causa".

Lliçó 6: La usucapció.

1. El seu concepte.
2. Els subjectes de la usucapció.
3. El contingut.
 - 3.1. La usucapció de drets.
 - 3.2. La usucapció del mode d'exercici del dret; la usucapció alliberatòria.
4. La possessió com a pressupòsit de la usucapció.
 - 4.1. Els requisits de la possessió "ad usucapionem".
 - 4.2. Les classes d'usucapció.
5. La usucapció i el Registre de la Propietat.
 - 5.1. La usucapció "secundum tabulas".
 - 5.2. La usucapció "contra tabulas".

Lliçó 7: L'extinció dels drets reals.

1. Causes que afecten a l'objecte.
 - 1.1. La pèrdua.
 - 1.2. La sortida del comerç.
2. Causes que afecten al dret real.
 - 2.1. La renúncia del dret i l'abandonament de la cosa.
 - 2.2. L'efecte extintiu de la usucapció aliena.
 - 2.3. La consolidació de drets en un sol titular. Consideració especial de la redempció.
 - 2.4. Les causes que s'originen en el transcurs del temps.
 - 2.5. L'expropiació forçosa.

EL DRET DE PROPIETAT

Llicó 8: La propietat en general.

1. La definició de l'art. 348.1 CC. La propietat a la Constitució. Consideració especial de la "funció social de la propietat".
 - 1.1. Les facultats de gaudi i de disposició sobre l'objecte.
 - 1.2. Les característiques de la propietat: la necessitat i la perpetuïtat.
2. Els efectes sobre l'objecte.
 - 2.1. L'expansivitat. L'accessió per incorporació.
 - 2.1.1. L'accessió immobiliària
 - 2.1.2. L'accessió mobiliària
 - 2.2. L'exclusió: el tancament de finques. L'acció de delimitació i filiació.
 - 2.3. La fixació de l'objecte.
 - 2.4. La protecció del dret de propietat.
 - 2.4.1.- L'acció reivindicatòria
 - 2.4.2.- L'acció negatòria
3. Les restriccions a la propietat.
 - 3.1. Restriccions respecte a la disposabilitat del dret.
 - 3.1.1. L'expropiabilitat: en interès públic i en interès privat.
 - 3.1.2. La no vinculació indefinida.
 - 3.1.3. Les prohibicions de disposar.
 - 3.2. Restriccions respecte a les facultats de gaudi i disposició sobre la cosa.
 - 3.2.1. Els "límits" i les "limitacions".
 - 3.2.2. Les relacions de veïnatge.
 - 3.2.3. Les immissions
4. Els títols adquisitius exclusius del dret de propietat.
 - 4.1. L'ocupació.
 - 4.2. La troballa. Consideració especial del tresor.
 - 4.3. L'accessió per creació. L'adquisició dels fruits.
5. La cotitularitat del dret de propietat.
 - 5.1. La cotitularitat "pro indiviso".
 - 5.1.1. La seva configuració jurídica: la quota i el règim.
 - 5.1.2. El règim de l'objecte: ús, administració i disposició.
 - 5.1.3. L'extinció de la comunitat.
 - 5.2. Altres formes d'organització de la cotitularitat.

Llicó 9: La propietat referida als immobles.

1. La propietat com a règim jurídic immobiliari.
 - 1.1. Concepte de règim jurídic immobiliari.
 - 1.2. La propietat horitzontal.
 - 1.2.1. L'estatut jurídic de la finca: propietat exclusiva dels pisos i copropietat de les instal·lacions comunes. La quota de participació.
 - 1.2.2. La comunitat de propietaris: l'"estatut privatiu" dels propietaris i les "normes de règim interior".
 - 1.2.3. La constància de la propietat horitzontal en el Registre de la propietat.
 - 1.3. Les urbanitzacions privades.
 - 1.4. L'aprofitament per torns dels béns immobles d'ús turístic.
 - 1.5. Referència a altres règims jurídics immobiliaris.
2. La propietat urbanística.
 - 2.1. El seu concepte. La generalitat de la propietat urbanística.
 - 2.2. La matèria civil en la legislació urbanística. la seva concreció pel planejament.
 - 2.3. La intervenció dels particulars en la configuració de la propietat urbanística.
3. La propietat rústica.
4. Les "propietats especials" immobiliaris.
 - 4.1. La propietat superficiària.
 - 4.1.1. La seva configuració jurídica: excepció al principi d'accessió.
 - 4.1.2. La seva constitució
 - 4.1.3. El règim jurídic del dret de superfície
 - 4.1.4. La "superfície urbanística"
 - 4.2. La propietat emfiteuítica en el Codi Civil. La seva consideració com a domini dividit.
 - 4.3. La rabassa morta.
 - 4.4. La mitgeria de càrrega

Llicó 10: Les anomenades "propietats especials" per raó de l'objecte.

1. La propietat intel·lectual.
 - 1.1. La creació de l'obra intel·lectual com a títol d'adquisició originària dels drets d'autor.
 - 1.2. Els drets sobre l'obra.
 - 1.2.1. Els drets privatus de l'autor.
 - 1.2.2. Els drets d'autor transmissibles.

- 1.2.3. L'extinció dels drets. El domini públic.
- 1.3. Activitats no creatives determinants de l'adquisició, amb caràcter d'"altres drets" de propietat intel·lectual.
- 1.4. Els límits i l'extinció del dret de propietat intel·lectual.

2. La propietat industrial.
3. El règim de les aigües a la Llei d'Aigües.
4. La propietat de jaciments miners i altres recursos geològics.

ELS DRETS REALS LIMITATS

Llicó 11: L'usdefruit.

1. El dret d'usdefruit i la nua propietat.
2. El règim del dret.
 - 2.1. El títol constituït del dret.
 - 2.2. La pluralitat d'usufructuaris.
3. El contingut de l'usdefruit
 - 3.1.- L'estatut de l'usufructuari com a perceptor de la utilitat de la cosa. El principi "salva rerum substantia".
 - 3.1.1. L'usdefruit de coses deteriorables.
 - 3.1.2. L'usdefruit de coses consumibles.
 - 3.2.- La disposició del dret d'usdefruit
4. Les relacions entre el nu propietari i l'usufructuari.
 - 4.1. Les obligacions d'inventari i de fiança.
 - 4.2. El règim de despeses i contribucions.
- 5.- Els règims especials de l'usdefruit
 - 5.1.- Per raó de les facultats de l'usufructuari: l'usdefruit amb facultat de disposició
 - 5.2.- Per raó de l'objecte usufructuat
 - 5.2.1.- L'usdefruit de boscos i de plantes
 - 5.2.2.- L'usdefruit de diner, de participacions en fons d'inversió i en d'altres instruments d'inversió col·lectiva
6. L'extinció de l'usdefruit.
 - 5.1. Les seves causes.

- 5.2. L'obligació de restituir.

Llicó 12: Els drets d'ús i d'habitatció.

1. El dret d'ús
- 2.- El dret d'habitatció
3. L'aplicació supletòria de les normes de l'usdefruit.

Llicó 13: Les servituds.

1. La servitud com a gravamen de la propietat i com a dret real en cosa aliena.
2. La constitució de les servituds.
 - 2.1. Les servituds voluntàries. Consideració especial de la servitud sobre finca pròpia
 - 2.2. Les servituds forçoses
3. El contingut de la servitud.
4. Els tipus de servituds forçoses.
 - 4.1. La servitud d'aqueducte
 - 4.2. La servitud de pas.
 - 4.3. La servitud d'accés a una xarxa general
 - 4.4. La servitud de llums i vistes.
5. La protecció del dret real de servitud: l'acció confessoria.
7. L'extinció de les servituds.

LLlicó 14: El dret de cens.

1. El cens. Aspectes generals.
 - 1.1. La seva tipificació real, com a càrrega immobiliària d'una pensió periòdica.
 - 1.2. La constitució del cens.
 - 1.3. La pensió.
 - 1.4. L'extinció del cens. Consideració especial de la redempció.
2. El cens emfiteutic.

- 2.1. El lliisme.
- 2.2. La fadiga.

3. El cens vitalici.

4. Els censos en el Codi civil.
 - 4.1. El cens consignatiu.
 - 4.2. El cens reservatiu.
 - 4.3. El cens emfiteutic.

Lliçó 15: Els drets voluntaris d'adquisició

1. Els drets d'adquisició. Les seves classes
 - 1.1. Drets legals d'adquisició i drets voluntaris d'adquisició
 - 1.2. Drets personals d'adquisició, i drets reals d'adquisició
2. Les modalitats de drets voluntaris d'adquisició
 - 1.1. El templeig i el retracte
 - 1.2. L'opció
 - 1.3. El dret de redimir a la venda a carta de gràcia
3. La seva constitució
4. Les obligacions i les facultats del concedent i del titular del dret
5. L'exercici dels drets d'adquisició
6. La seva eficàcia
7. L'extinció dels drets d'adquisició
8. Col·lisió de drets d'adquisició i criteris d'ordenació.

Lliçó 16: Els drets reals de garantia en general.

1. La seva configuració jurídica.
 - 1.1. La relació amb l'obligació. Accessorietat i garantia.
 - 1.2. La relació amb l'objecte.
2. Les obligacions susceptibles de garantia.
3. La constitució voluntària. Els seus requisits.

4. Els criteris de classificació dels drets de garantia.

Lliçó 17: Les garanties mobiliàries.

1. El dret de retenció.
 - 1.1. Concepte. La seva naturalesa real a la Llei.
 - 1.2. Els pressupòsits del dret de retenció.
 - 1.3. L'eficàcia del dret de retenció.
 - 1.3.1. La no restitució de la cosa.
 - 1.3.2. La realització de la garantia.
 - 1.3.3. La substitució de la garantia.
2. La penyora amb desplaçament possessori.
 - 2.1. La constitució de la penyora.
 - 2.2. L'objecte.
 - 2.2.1. El desplaçament possessori.
 - 2.2.2. La cosa pignorada. Consideració especial de la penyora de coses fungibles.
 - 2.3. La garantia.
 - 2.3.1. L'obligació garantida.
 - 2.3.2. La "penyora de màxim".
 - 2.3.3. L'eficàcia de la garantia.
3. La hipoteca mobiliària i la penyora sense desplaçament.
 - 3.1. Els caràcters comuns i la distinció registral.
 - 3.2. La hipoteca mobiliària: béns hipotecables i caràcters de la hipoteca de cadascun d'ells.
 - 3.3. La penyora sense desplaçament possessori.
 - 3.4. El Registre de la hipoteca mobiliària i la penyora sense desplaçament.

Lliçó 18: Les garanties immobiliàries.

1. La hipoteca immobiliària.
 - 1.1. Concepte. La funció de garantia.
 - 1.2. L'objecte de la hipoteca.
 - 1.2.1. Els drets hipotecables i els drets no hipotecables segons la hipoteca.
 - 1.2.2. La relació hipoteca - dret hipotecat.
 - 1.3. L'aspecte passiu de la hipoteca.
 - 1.3.1. L'extensió de la responsabilitat.
 - 1.3.2. Les relacions hipoteca - objecte del dret hipotecat.
 - 1.3.2.1. L'extensió objectiva de la hipoteca.

- 1.3.2.2. L'especialitat. Pluralitat inicial d'objectes i divisió de l'objecte hipotecat.
- 1.3.3. El subjecte passiu de la hipoteca.
- 1.4. El règim del crèdit garantit.
 - 1.4.1. Modalitats d'hipoteca per raó del crèdit.
 - 1.4.1.1. La hipoteca en garantia d'obligacions encara no existents.
 - 1.4.1.2. L'anomenada hipoteca de màxim. Consideració especial de la hipoteca en garantia de comptes corrents de crèdit.
 - 1.4.1.3. La hipoteca en garantia de rendes o prestacions periòdiques.
 - 1.4.1.4. La hipoteca en garantia de títols transmissibles.
 - 1.4.2. La transmissió del crèdit hipotecari.
 - 1.4.3. La transmissió de la cosa hipotecada, i la seva repercussió en el crèdit.
 - 1.4.4. L'extensió de la hipoteca quant als interessos.
 - 1.4.2. La constitució de la hipoteca.
 - 1.5.1. La hipoteca voluntària. La constitució unilateral.
 - 1.5.2. La hipoteca legal.
 - 1.5.2.1. La seva configuració en la Llei Hipotecària: l'obligació d'hipotecar.
 - 1.5.2.2. Classes d'hipoteques legals.
 - 1.5.2.3. Les anomenades "hipoteques làcties".
 - 1.6. El rang en la hipoteca. Les seves modificacions.
 - 1.7.1. La fase de seguretat. L'acció de devastació.
 - 1.7.2. La fase d'execució. Els diferents procediments d'execució.
 - 1.8. L'extinció de la hipoteca; les seves causes.
 - 1.9. La legislació sobre el mercat hipotecari.
 - 1.9.1. Els valors hipotecaris.
 - 1.9.2. La funció de la hipoteca com a garantia de les operacions actives i passives del mercat hipotecari.
 - 1.10. La Llei 2/1994, de 30 de març, sobre subrogació i modificació de préstecs hipotecaris.
2. El dret d'anicresi.
 - 2.1. L'efecte extintiu. La imputació i la compensació de fruits en relació al crèdit.
 - 2.2. L'efecte de garantia.

EL REGISTRE DE LA PROPIETAT

Llibre 19: El Registre de la Propietat.

1. El dret immobiliari registral. Els seus aspectes generals.
2. Les situacions jurídiques inscribibles en el Registre de la Propietat.
3. L'objecte del dret registral: la finca registral.
4. L'accés al Registre.
 - 4.1. Els títols inscribibles.
 - 4.2. L'assenament de presentació.
 - 4.3. La qualificació registral.
5. La mecànica del Registre. El foli real.
 - 5.1. La immatriculació.
 - 5.2. Les alteracions de la finca registrada.
 - 5.3. El funcionament del foli real.
 - 5.3.1. El principi de prioritat.
 - 5.3.2. El tracte successiu.
6. Els assenaments registrals.
 - 6.1. La inscripció.
 - 6.2. L'anotació preventiva.
 - 6.3. La nota marginal.
7. La ineficàcia dels assenaments registrals i les seves causes.
 - 7.1. L'extinció dels assenaments.
 - 7.2. La seva nul·litat.
 - 7.3. La cancel·lació.
8. La rectificació del Registre inexacte.
9. Els efectes de la constància registral.
 - 9.1. Els efectes en relació al títol material.
 - 9.2. Els efectes respecte al titular registral.
 - 9.3. Els efectes respecte a tercers.

BIBLIOGRAFIA

Es recomanen les darreres edicions del manuals següents:

Manuel ALBALADEJO. *Derecho civil*, t. 3, Barcelona, José María Bosch,

Editor.

Ferran BADOSA COLL (coordinador): *Compendi de Dret Civil català*, Barcelona, editorial Marcial Pons.

José Luis LACRUZ BERDEJO (i altres): *Elementos de derecho civil*, t. 3 (3 volums), Madrid, Dykinson.

Luis DIEZ-PICAZO - Antonio GULLÓN: *Sistema de Derecho Civil*, vol. 3, Madrid, Editorial Tecnos.

Lluís PUIG I FERRIOL - Encarna ROCA I TRIAS: *Instituciones del derecho civil de Catalunya*, t. 1, València, Tirant lo Blanch.

OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA

El dret real en general. La possessió. L'adquisició i l'extinció dels drets reals. El dret de propietat. Els drets reals limitats. El Registre de la Propietat.

CRITERIS D'AVUACIÓ

L'examen constarà de dues parts, la part teòrica i la part pràctica.

Part teòrica

- . 3 o 4 preguntes, la formulació de les quals coincidirà exactament amb punts concrets del programa. No es podran utilitzar textos legals.
- . Temps: 1 hora.
- . Valoració: 2/3 de la nota final.

Part pràctica

- . Resolució d'un o més casos pràctics, que l'alumne haurà d'estructurar a partir de les preguntes que se li formulin.
- . Es valorarà no només l'encert en la solució dels supòsits plantejats, sinó també, i especialment, la correcció de l'argumentació jurídica realitzada, i la referència directa als preceptes legals aplicables.
- . L'alumne podrà utilitzar tots els textos legals que consideri necessaris.
- . Temps: 1 hora.
- . Valoració: 1/3 de la nota final.